

Natuurtoets Duivenvoorde te Voorschoten

23 juni 2009

Natuurtoets Duivenvoorde te Voorschoten

Verantwoording

Titel	Natuurtoets Duivenvoorde te Voorschoten
Opdrachtgever	SmitsRinsma bv
Projectleider	drs. C.M.J. (Christel) Toenink
Auteur(s)	drs. ing. A.J.A. (Adrie) van Hooff
Projectnummer	4625132
Aantal pagina's	34 (exclusief bijlagen)
Datum	23 juni 2009

Handtekening

b.a.

S. Brewer

Colofon

Tauw bv
Vestiging Amsterdam
Zekeringstraat 43 g
Postbus 20748
1001 NS Amsterdam
Telefoon (020) 606 32 22
Fax (020) 684 89 21

Dit document is eigendom van de opdrachtgever en mag door hem worden gebruikt voor het doel waarvoor het is vervaardigd met inachtneming van de rechten die voortvloeien uit de wetgeving op het gebied van het intellectuele eigendom. De auteursrechten van dit document blijven berusten bij Tauw. Kwaliteit en verbetering van product en proces hebben bij Tauw hoge prioriteit. Tauw hanteert daartoe een managementsysteem dat is gecertificeerd dan wel geaccrediteerd volgens:

- NEN-EN-ISO 9001.

Kenmerk R001-4625132AIH-irb-V02-NL

Inhoud

Verantwoording en colofon	5
1 Inleiding.....	9
1.1 Aanleiding en doel	9
1.2 Natuurbeschermingswetgeving	9
1.3 Onderzoeksmethode	10
2 Locatie, ontwikkeling en soorten.....	13
2.1 Locatie	13
2.2 Beoogde ontwikkeling	13
3 Flora- en Faunawet.....	17
3.1 Werkwijze	17
3.2 Te verwachten soorten	17
3.3 Toetsing aan de Flora- en Faunawet	25
3.3.1 Zoogdieren	26
3.3.2 Vissen.....	26
3.3.3 Vleermuizen	27
3.3.4 Vogels	27
4 Ecologische Hoofdstructuur	29
4.1 Werkwijze	29
4.2 Wezenlijke waarden en kenmerken in het plangebied	29
4.3 Toetsing effecten	29
4.4 Conclusies	30
5 Conclusies en aanbevelingen	31
5.1 Flora- en Faunawet	31
5.2 Ecologische hoofdstructuur	32
6 Literatuur.....	33

Bijlage(n)

1. Toetsing Natuurbeschermingswetgeving

Kenmerk R001-4625132AIH-irb-V02-NL

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

In opdracht van Stichting Duivenvoorde heeft Tauw onderzoek gedaan naar de consequenties van de natuurwetgeving voor de herinrichting van het landgoed van Kasteel Duivenvoorde.

In deze rapportage wordt antwoord gegeven op de volgende vragen:

- In welke mate worden door de Flora- en Faunawet beschermde soorten planten of dieren door de beoogde activiteiten beïnvloed en is hiervoor een ontheffing van deze wet nodig?
- In welke mate worden de wezenlijke waarden en kenmerken van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) aangetast door de beoogde activiteiten?

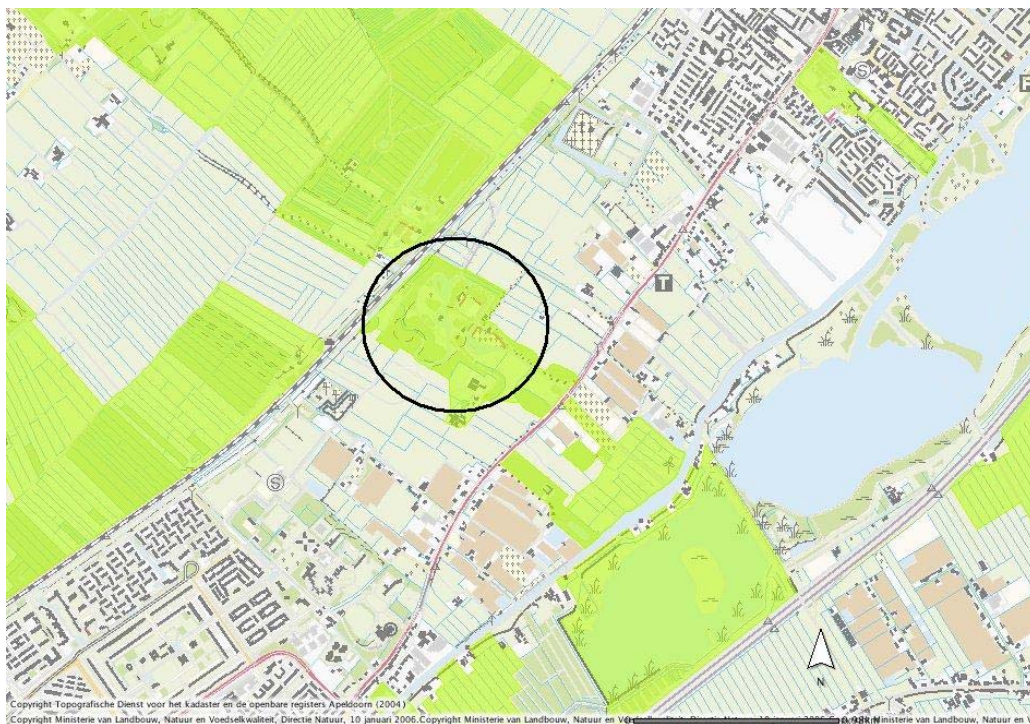
1.2 Natuurbeschermingswetgeving

De huidige natuurbeschermingswetgeving kan worden onderverdeeld in gebiedsbescherming en soortbescherming. In dit onderzoek is zowel soortbescherming als gebiedsbescherming van toepassing. Een uitgebreide beschrijving met betrekking tot de natuurbeschermingswetgeving is opgenomen in bijlage 1.

Soortbescherming wordt gewaarborgd door de Flora- en Faunawet. Deze wet beschermt inheemse dier- en plantensoorten waarbij onderscheid wordt gemaakt in verschillende beschermingscategorieën. Voor alle activiteiten met een mogelijk effect op beschermde dier- en plantensoorten is toetsing aan de Flora- en Faunawet noodzakelijk.

Gebiedsbescherming wordt gewaarborgd door de Natuurbeschermingswet 1998 en door de Ecologisch Hoofdstructuur. De Natuurbeschermingswet 1998 beschermt Natura2000 gebieden en Beschermde Natuurmonumenten. Het plangebied ligt niet in de nabijheid van een Natura2000 gebied of een Beschermde Natuurmonument. Een toetsing aan de Natuurbeschermingswet 1998 is daarom niet van toepassing.

De planologische bescherming van gebieden aangemerkt als EHS vindt plaats bij ruimtelijke procedures en andere vergunningaanvragen. Het plangebied valt binnen de begrenzing van de EHS (zie figuur 1.1).

Figuur 1.1 Ligging plangebied (zwarte cirkel) binnen de EHS (licht groen)

1.3 Onderzoeksmethode

Flora- en Faunawet

De mogelijke aanwezigheid van beschermde dier- en of plantensoorten is bepaald aan de hand van de volgende gegevens

- Vrij beschikbare gegevens van het Natuurloket
- Regionale en landelijke verspreidingsdata
- Gegevens van de terreinbeheerder
- Een oriënterend veldbezoek op 6 maart 2009

Het veldbezoek is erop gericht te controleren in hoeverre soorten, waarvan op basis van literatuurgegevens wordt aangenomen dat deze aanwezig kunnen zijn, daadwerkelijk in het plangebied kunnen voorkomen of in hoeverre de locatie voldoet aan de eisen die deze soorten aan hun leefomgeving stellen.

Ecologische Hoofdstructuur

Bij ruimtelijke ordeningstrajecten is de Wet op de Ruimtelijke Ordening (Wro) van toepassing. Deze wet beschermt indirect de EHS voor zover deze is vastgelegd in streekplannen en/of bestemmingsplannen. Ook wanneer geen ruimtelijke ordeningsprocedure wordt doorlopen, kan een toetsing aan de EHS van toepassing zijn.

De toetsing aan de Ecologische Hoofdstructuur is uitgevoerd aan de hand van dezelfde gegevens als bij toetsing aan de Flora- en Faunawet en:

- Ecologische Verbindingszones in Zuid-Holland, Provincie Zuid-Holland
- Groenstructuurvisie Gemeente Voorschoten Concept voor Inspraak, Gemeente Voorschoten

Toetsing aan de EHS geeft antwoord op de vraag: heeft de voorgenomen ontwikkeling een effect op de wezenlijke waarden en kenmerken van de Ecologische Verbindingszone, en wat zijn deze wezenlijke waarden en kenmerken?

Kenmerk R001-4625132AIH-irb-V02-NL

2 Locatie, ontwikkeling en soorten

2.1 Locatie

Het plangebied bestaat uit het landgoed van Kasteel Duivenvoorde gelegen aan de Laan van Duivenvoorde te Voorschoten.

Figuur 2.1 Plangebied, luchtfoto

2.2 Beoogde ontwikkeling

Het landgoed rondom kasteel Duivenvoorde wordt heringericht. Het landgoed bestaat uit een parkachtige omgeving met daarnaast weilanden. Op diverse locaties worden ontgravingen uitgevoerd voor nieuwe watergangen, het verleggen van lanen en een nieuwe parkeerplaats. Nieuwe bruggen worden aangelegd en bestaande gerenoveerd. Op onderstaande figuren staan de locaties van de ontgravingen en de bruggen weergegeven. Op de laatste figuur staat de situatie na de herinrichting weergegeven.

Nummers komen overeen met onderbestaande beschrijving en foto's in paragraaf 2.3.

Blauw: ontgraving voor nieuwe watergang;

Groen: te dempen watergang

Kenmerk R001-4625132AIH-irb-V02-NL

3 Flora- en Faunawet

3.1 Werkwijze

De bescherming van inheemse dier- en plantensoorten is vastgelegd in de Flora- en Faunawet. Voor de mogelijkheid van het verlenen van de ontheffing wordt hierbij onderscheid gemaakt in drie categorieën beschermde soorten:

- Tabel 1-soorten: De meest algemene, niet bedreigde soorten. Voor deze soorten geldt een vrijstellingsregeling bij ruimtelijke ontwikkelingen
- Tabel 2-soorten: Hiervoor geldt een vrijstelling bij bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik, of wanneer wordt gehandeld volgens een door het ministerie van LNV goedgekeurde en door de initiatiefnemer geaccordeerde gedragscode
- Tabel 3-soorten: Zwaar beschermde soorten bestaande uit de Habitatrichtlijnsoorten en een selectie van bedreigde soorten

De soortgroep vogels heeft een bijzondere status: Vaste verblijfplaatsen én functionele omgeving van een aantal specifieke vogelsoorten zijn jaarrond beschermd. Gedurende het broedseizoen zijn de nesten van *alle* broedvogels én de functionele omgeving van broedplaatsen beschermd.

In de Flora- en Faunawet is een zorgplicht opgenomen. Deze zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend.

NB. Een nadere beschrijving van de Flora- en Faunawet is opgenomen in bijlage 1.

3.2 Te verwachten soorten

Op basis van de verspreidingsgegevens uit de beschikbare literatuurgegevens (zie hoofdstuk 6), de gegevens van de terreinbeheerder en het oriënterend veldbezoek op 6 maart 2009 wordt onderstaand per soortgroep behandeld welke soorten in of in de nabije omgeving van het plangebied *mogelijk* voor kunnen komen.

NB. Hoewel vleermuizen zoogdieren zijn, worden deze vanwege hun afwijkende eigenschappen als afzonderlijke groep behandeld

Flora

Het plangebied heeft een parkachtige uitstraling en bestaat uit gazon, perken, oude bomenlanen, bos, vijvers, kronkelende watergangen en weiland. Vanwege deze variatie in terrein komen veel verschillende plantensoorten in het gebied voor. Karakteristieke soorten voor het plangebied zijn de zogenaamde stinzenplanten, planten die in Nederland alleen voorkomen op oude

landgoederen, boerenhoven en dergelijke. Deze planten zijn gebonden aan een milieu dat we op landgoederen aantreffen: (aangeplante) loofbomen en een door de mens beschermde en bewerkte standplaats waardoor een vruchtbare en doorlatende bodem ontstaat. Uit de gegevens van de terreinbeheerder blijken de volgende stinzenplanten in het plangebied voor te komen: Italiaanse aronskelk, Voorjaarshelmbloem, Sneeuwkllokje, Gele dovenetel, Bosanemoon, Wilde hyacint en Gewone Vogelmelk. Van deze soorten wordt alleen de Gewone vogelmelk beschermd door de Flora- en Faunawet. Deze soort is tijdens het veldbezoek niet waargenomen. Het betreft bovendien een Tabel 1-soort waarvoor een vrijstelling geldt bij ruimtelijke ontwikkeling.

Op de locaties van de nieuw aan te leggen bruggen zijn tijdens het veldbezoek geen beschermde planten aangetroffen. De te renoveren bruggen zijn gecontroleerd op beschermde muurplanten, deze zijn niet aangetroffen. De locaties waar ontgravingen plaatsvinden (zie figuur 2.2) worden onderstaand kort behandeld.

Locatie 1. Ontgraving voor nieuwe watergang en aanleg parkeerplaats. Dempen van een gedeelte van een bestaande sloot en het aanleggen van twee bruggen. De locatie bestaat uit weiland en water. Geen beschermde plantensoorten te verwachten.

Figuur 3.1 Foto's Locatie 1 Links: locatie nieuwe parkeerplaats; Rechts: gedeeltelijk te dempen sloot

Locatie 2. Ontgraving voor watergang.

Verlenging bestaande watergang. Locatie bestaat uit voornamelijk Eik, Beuk en Hulst. Geen beschermde plantensoorten te verwachten.

Figuur 3.2 Foto's locatie 2 Links: locatie van ontgraving; Rechts: bestaande watergang wordt verlengd

Locatie 3. Ontgraving voor verlegging weg.

De vegetatie van de locatie bestaat vooral uit Rododendron, Hulst en Taxus. In de onderbegroeiing zijn Braam en Sneeuwklokje aangetroffen. Geen beschermde plantensoorten te verwachten.

Figuur 3.3 Foto's locatie 3 Links: Overzichtfoto; Rechts: in de onderbegroeiing Sneeuwklokje.

Locatie 4. Ontgraving voor verlegging weg

Op de locatie groeit vooral Taxus en Hulst met een onderbegroeiing van Klimop. Geen beschermde plantensoorten te verwachten.

Figuur 3.4 Foto's locatie 4 Links: in de onderbegroeiing Klimop; Rechts: overzichtsfoto

Locatie 5. Dempen van sloot en graven van een nieuwe watergang.

De ondiepe sloot is deels opgedroogd. De locatie bestaat naast de sloot uit gazon en bos met vooral Eik en in de onderbegroeiing Braam. Geen beschermde plantensoorten te verwachten.

Figuur 3.5 Foto's locatie 5 Boven: te dempen sloot; Links: opgedroogde sloot; Rechts: bos met Eik en Braam

Locatie 6. Ontgraving voor watergang.

De locatie bestaat uit Rhododendron met gras. Geen beschermde plantensoorten te verwachten.

Figuur 3.6 Foto locatie 6 Rododendron

Locatie 7. Ontgraving voor watergang

De locatie bestaat uit bos met veel opslag van jonge bomen. Bomen zijn voornamelijk Eik maar ook Beuk en Berk. Hulst en Rhododendron groeien verspreid over de locatie en de onderbegroeiing bestaat uit Braam. Geen beschermde plantensoorten te verwachten.

Figuur 3.7 Foto's locatie 7 Links: overzichtsfoto; Rechts: Op de locatie onder andere Berk en Braam

Locatie 8. Ontgraving nieuwe watergang

De locatie bestaat uit bos met Beuk, Eik en Hulst. Geen beschermde plantensoorten te verwachten.

Figuur 3.8 Foto locatie 8. Bos met o.a. Beuk en Eik

Zoogdieren

Het landgoed biedt vanwege de afwisseling in bos, water en vegetaties voor verschillende soorten zoogdieren een geschikt biotoop. Tijdens het veldbezoek zijn geen zoogdieren waargenomen, wel zijn op locatie 7 (zie figuur 2.2) keutels van een Ree aangetroffen. De volgende soorten zijn op het landgoed te verwachten: Eekhoorn, Egel, Bosspitsmuis, Dwergspitsmuis, Veldmuis, Bosmuis, Dwergmuis, Rosse woelmuis, Woelrat, Haas, Konijn, Vos, Hermelijn, Wezel en Bunzing. Dit zijn, behalve de Eekhoorn, Tabel 1-soorten waarvoor in het kader van ruimtelijke ontwikkeling geen ontheffing nodig is.

Zowel de Eekhoorn als Eekhoornnesten zijn als Tabel 2-soort beschermd door de Flora- en Faunawet. Nesten zijn voornamelijk aan te treffen in oude bomen (naaldbomen ouder dan 20 jaar en loofbomen ouder dan 40-80 jaar). Tijdens het oriënterend veldbezoek zijn geen Eekhoornnesten waargenomen. Het veldbezoek is echter geen inventarisatie en de aanwezigheid van Eekhoornnesten op locaties van de werkzaamheden zijn dan ook niet op voorhand uit te sluiten.

Reptielen en amfibieën

Vanwege de afstand tot het leefgebied van reptielen wordt de aanwezigheid van reptielen in het plangebied uitgesloten.

Tijdens het veldbezoek zijn geen amfibieën waargenomen. Het plangebied vormt echter door de variatie in terrein (o.a. water, begroeide oevers, vochtige strooisellaag) een geschikt leefgebied voor verschillende soorten amfibieën zoals Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander. Dit zijn Tabel 1-soorten waarvoor bij ruimtelijke ontwikkeling geen ontheffing van de Flora- en Faunawet nodig is.

Vissen

Het water binnen het plangebied vormt een geschikt biotoop voor verschillende vissoorten waaronder Bittervoorn (Tabel 3) en Kleine modderkruiper (Tabel 2). Op twee locaties (locatie 1 en 5, zie figuur 2.2) wordt een watergang gedempt. Op locatie 1 wordt een gedeelte van een poldersloot gedempt. In deze sloot is het voorkomen van Bittervoorn en Kleine modderkruiper op voorhand niet uit te sluiten. Locatie 5 betreft een sloot die via een duiker in verbinding staat met een grotere watergang. De waterstand van de sloot is erg laag, mogelijk zelfs te laag om nog voor een verbinding te zorgen met de grote watergang. Door de lage waterstand is de sloot geen geschikt biotoop voor vissen. Op deze locatie worden geen beschermde vissoorten verwacht.

Vleermuizen

De aanwezigheid van oude bomen (met holtes, spechtenholten etc), lijnvormige elementen (bomenlanen), watergangen en de combinatie van bos en open plekken maken het plangebied bijzonder geschikt als foerageer- en leefgebied voor vleermuizen. Tijdens het veldbezoek is veel activiteit van spechten waargenomen waardoor het waarschijnlijk is dat op het landgoed bomen met holten voorkomen die als verblijfplaats voor vleermuizen dienen. Mogelijke boombewonende soorten die in of nabij het plangebied kunnen voorkomen zijn Rosse vleermuis, Watervleermuis, Gewone grootvleermuis (ook in gebouwen) en Baardvleermuis. Op basis van verspreidingsgegevens kunnen de volgende gebouwbewonende soorten het landgoed als foerageergebied gebruiken: Meervleermuis, Laatvlieger, Gewone en Ruige dwergvleermuis.

Vogels

De soortgroep vogels heeft in de Flora- en Faunawet een enigszins afwijkende status. Gedurende het broedseizoen zijn de nesten van *alle* broedvogels en de functionele omgeving van broedplaatsen beschermd. Vaste verblijfplaatsen van vogels zijn jaarrond beschermd. Het landgoed biedt voor veel vogelsoorten een geschikt broedbiotoop. De gegevens van de terreinbeheerder laten een lange soortenlijst aan broedvogels zien. Tijdens het oriënterend veldbezoek zijn de volgende soorten waargenomen of gehoord IJsvogel, Grote bonte specht, Groene specht, Waterhoen, Blauwe reiger, Grote zilverreiger, Ekster. Ter plaatse van de werkzaamheden plangebied zijn tijdens het veldbezoek geen vaste verblijfplaatsen aangetroffen. Het veldbezoek betreft echter geen volledige inventarisatie. De aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen zoals spechtenholten, reigernesten en roofvogelnesten zijn daardoor niet op voorhand uit te sluiten.

Vlinders en libellen

Een aantal insectensoorten heeft een beschermde status in de Flora- en Faunawet. Dit betreft enkele aan zeer specifieke biotopen gebonden soorten. Voor (beschermde) dagvlinders zijn dergelijke biotopen bijvoorbeeld schrale hooilanden of structuurrijke heiden. Voor (beschermde) libellen zijn dit bijvoorbeeld voedselarme wateren en/of hoogveen- en heidevennen. Op basis van verspreidingsgegevens [Bos et al.,2006] worden binnen of nabij het plangebied geen beschermde dagvlinders verwacht. Ook voor libellen worden geen beschermde soorten verwacht [Dijkstra et al.,2002]. Hoewel nimmer uit te sluiten is dat een beschermd exemplaar zich in de directe nabijheid van het plangebied ophoudt, zal gezien de omvang en het karakter van de ingreep geen negatief effect optreden.

Overige ongewervelden

Als ongewervelden zijn naast dagvlinders en libellen ook enkele kevers (Vliegend hert, Brede geelrandwaterroofkever, Gestreepte waterroofkever, Heldenbok, Juchtleerkever), weekdieren (Bataafse stroommossel, Platte schijfhoren) en een kreeftachtige (Rivierkreeft) beschermd door de Flora- en Faunawet. Uit verspreidingsgegevens blijkt dat deze soorten niet in het plangebied voorkomen. In het plangebied zijn geen beschermde soorten ongewervelden aanwezig.

3.3 Toetsing aan de Flora- en Faunawet

In de vorige paragrafen is beschreven in hoeverre dier- en plantensoorten daadwerkelijk in het plangebied voorkomen en/of in hoeverre het voldoet aan de eisen die deze soorten aan hun leefomgeving stellen. In deze paragraaf wordt getoetst of het beoogde voornemen een effect kan hebben op de aanwezige beschermde soort(en).

In de onderstaande tabel zijn de beschermde tabel 2 en 3-soorten uit de Flora- en Faunawet opgenomen waarvan niet uitgesloten kan worden dat zij binnen het plangebied voorkomen.

Tabel 3.1 Mogelijke beschermde soorten binnen plangebied (Ffw tabel 2 of 3)

Soortgroep	Soorten locaties werkzaamheden
Flora	<i>Geen (aantasting van) beschermde soorten</i>
Zoogdieren	Eekhoorn(nesten)
Reptielen	<i>Geen (aantasting van) beschermde soorten</i>
Amfibieën	<i>Geen (aantasting van) beschermde soorten</i>
Vissen	Bittervoorn; Kleine modderkruiper
Vleermuizen	Boombewonende soorten
Broedvogels	Alle broedvogels; vaste verblijfplaatsen (spechtenholten, nesten)
Dagvlinders	<i>Geen (aantasting van) beschermde soorten</i>

Soortgroep	Soorten locaties werkzaamheden
Libellen	<i>Geen (aantasting van) beschermde soorten</i>
Overige ongewervelden	<i>Geen (aantasting van) beschermde soorten</i>

3.3.1 Zoogdieren

Het plangebied biedt een geschikt leefgebied voor de Eekhoorn. Tijdens en na de herinrichting hoeft de Eekhoorn zich niet aan te passen aan een verandering leefgebied. De herinrichting zorgt voor een versterking van het parkachtige karakter van het plangebied. Hierdoor wordt een goed leefgebied voor de Eekhoorn in stand gehouden met een variatie van bos met oude bomen en open gedeelten.

Eekhoornnesten zijn ook beschermd door de Flora- en Faunawet. Nesten zijn voornamelijk aan te treffen in oude bomen (naaldbomen ouder dan 20 jaar en loofbomen ouder dan 40-80 jaar). Als door de herinrichting (oude) bomen worden gekapt is het noodzakelijk van te voren een inventarisatie naar eekhoornnesten uit te voeren. Als Eekhoornnesten door de herinrichting worden vernietigd is een ontheffing van de Flora- en Faunawet nodig. De verwachting is dat deze ontheffing wel verleend zal worden omdat voldoende oude bomen overblijven die geschikt zijn als nestgelegenheid voor de Eekhoorn.

Conclusie: Indien oude bomen worden verwijderd is nader onderzoek nodig om te bepalen of een ontheffing van de Flora- en Faunawet nodig is voor het vernietigen van Eekhoornnesten.

3.3.2 Vissen

In het gedeelte van de poldersloot dat wordt gedempt kunnen Bittervoorn en Kleine modderkruiper voorkomen. Voor verstoring en vernietiging van leefgebied van deze soorten is een ontheffing van de Flora- faunawet nodig. De verwachting is dat de ontheffing wel wordt verleend omdat:

- Een klein gedeelte wordt gedempt, gedurende de uitvoering van het project blijft er voldoende geschikt leefgebied in de omgeving aanwezig
- Nieuwe watergangen worden gegraven en daardoor meer geschikt leefgebied wordt gecreëerd dan vernietigd
- Nieuwe watergangen worden gegraven zodat geen versnippering van leefgebied van deze soorten optreedt
- Beide soorten vrij algemeen zijn in West-Nederland

De Bittervoorn is een tabel 3 soort voordat een ontheffing wordt verleend dient de aanvrager te onderbouwen dat:

- Geen andere bevredigende oplossing bestaat
- Sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu gunstige effecten
- Geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort

Conclusie: Voor verstoring en vernietiging van leefgebied Bittervoorn en Kleine modderkruiper door het dempen van een gedeelte van een sloot dient een ontheffing van de Flora- en Faunawet te worden aangevraagd.

3.3.3 Vleermuizen

Binnen het plangebied zijn verblijfplaatsen van vleermuizen te verwachten. Indien oude bomen met holten worden gekapt dienen deze eerst op de mogelijke aanwezigheid van vleermuizen te worden onderzocht. Als dit het geval blijkt dient een ontheffing van de Flora- en Faunawet te worden aangevraagd voor het vernietigen van verblijfplaatsen van vleermuizen. Omdat vleermuizen Tabel 3-soorten zijn dient bij de aanvraag eenzelfde onderbouwing als bij de Bittervoorn te worden gegeven. De verwachting is dat deze ontheffing wordt verleend omdat voldoende bomen aanwezig blijven die als verblijfplaats kunnen dienen. Bovendien zorgt de herinrichting voor een verbetering in foerageergebied van vleermuizen.

Door de herinrichting worden de overgangen van bos naar open gebied weer geaccentueerd met daarbij aandacht voor een goede zoomvegetatie, hierdoor ontstaan goede foerageergebieden voor vleermuizen. Bovendien worden meer watergangen gegraven, deze vormen geschikte foerageergebieden voor vleermuizen. De herinrichting zorgt daardoor voor een toename en een verbetering in foerageergebied voor vleermuizen.

Conclusie: Indien oude bomen met holten worden gekapt dient nader onderzoek uit te wijzen of een ontheffing van de Flora- en Faunawet nodig is voor het vernietigen van verblijfplaatsen van vleermuizen.

3.3.4 Vogels

De beoogde ontwikkeling dient beschouwd te worden als een voor vogels versturende activiteit. De werkzaamheden dienen daarom buiten het vogelbroedseizoen plaats te vinden of te starten voordat het broedseizoen begint zodat vogels op andere locaties gaan broeden. Het broedseizoen loopt globaal van maart tot en met juli (exacte data soortafhankelijk).

Vaste verblijfplaatsen van enkele specifieke vogelsoorten zijn jaarrond beschermd zoals nesten van Blauwe reiger, hollen van spechten (een volledig overzicht is opgenomen in bijlage 1). Indien bomen door de herinrichting worden gekapt is het noodzakelijk van te voren een inspectie naar

vaste verblijfplaatsen uit te voeren. Als door de herinrichting vaste verblijfplaatsen worden vernietigd is een ontheffing van de Flora- en Faunawet nodig. De verwachting is dat deze ontheffing wel verleend wordt omdat voldoende bomen aanwezig zijn die geschikt zijn voor nieuwe vaste verblijfplaatsen van vogels.

Conclusie: Een ontheffing van de Flora- en Faunawet voor broedvogels is niet nodig als de werkzaamheden starten voor het broedseizoen zodat vogels ergens anders gaan broeden en niet worden verstoord door de werkzaamheden. Óf als de werkzaamheden buiten het broedseizoen worden uitgevoerd. Nader onderzoek dient uit te wijzen of een ontheffing van de Flora- en Faunawet nodig is voor het vernietigen van vaste verblijfplaatsen van vogels.

4 Ecologische Hoofdstructuur

4.1 Werkwijze

Het landgoed van Kasteel Duivenvoorde is onderdeel van de EHS. De planologische bescherming van gebieden aangemerkt als Ecologische Hoofdstructuur (EHS) vindt plaats bij ruimtelijke procedures in het kader van de Wet op de Ruimtelijke Ordening, maar kan ook bij andere trajecten worden betrokken. In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de vraag: in welke mate heeft de herontwikkeling effect op de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS voor zover deze is vastgelegd in streekplannen en/of bestemmingsplannen. Zie bijlage 1 voor een nadere beschrijving van toetsing aan de EHS.

4.2 Wezenlijke waarden en kenmerken in het plangebied

Om een zorgvuldige afweging te maken dient gekeken te worden naar de te beschermen en te behouden wezenlijke waarden en kenmerken.

In de Concept Structuurvisie Gemeente Voorschoten (2009) worden de volgende, binnen het plangebied voorkomende, waarden en kenmerken beschermwaardig geacht:

- Stinzenbegroeiingen op landgoederen als onderdeel van de verschillende bostypen op de landgoederen

De provincie Zuid-Holland heeft in het rapport Ecologische Verbindingszones in Zuid-Holland Aanwijzingen voor inrichting en beheerbeheer (1998), voor de verbindingzone Duivenvoorde/Starrevaart de volgende waarden en kenmerken beschreven die in het plangebied kunnen voorkomen:

- Oud hoog opgaand bos met veel oud hout en holten
- Aan de randen van het bos is bij voorkeur een geleidelijk overgang naar het aangrenzend cultuurland te vinden. Deze overgang bestaat voor een belangrijk deel uit ruigtevegetaties en/of struwelen

4.3 Toetsing effecten

Om binnen de EHS voldoende ecologische kwaliteit te realiseren heeft het Rijk ecologische doelen geformuleerd aan de hand van natuurdoeltypen. Deze natuurdoeltypen staan in het Handboek Natuurdoeltypen beschreven. Bovenstaande beschreven waarden en kenmerken horen bij het natuurdoeltype Park-stinzenbos.

Het natuurdoeltype betreft oude landgoed- en parkbossen die zijn gelegen op oude bosgroeiplaatsen van rijke, maar zwaar behandelde en gedraineerde bodems. De vormgeving van het bos (met bijvoorbeeld een specifieke lanenstructuur, het openhouden van zichtassen

e.d.) is sterk door de mens bepaald. In de kruidlaag komen veel planten voor die oorspronkelijk zijn aangeplant en nu zijn verwilderd en ingeburgerd. De meeste van deze stinzenplanten zijn nog niet bedreigd maar wel zeldzaam.

Op locatie 3 (zie hoofdstuk 2) vindt een ontgraving plaats waar Sneeuwklokje wordt aangetroffen. Het Sneeuwklokje is een stinzenplant, de locatie betreft echter een plantsoengedeelte met veel Rhododendron en Hulst. De locatie maakt geen onderdeel uit van een park-stinzenbos zoals boven staat beschreven. Door de ontgraving op deze locatie vindt daarom geen aantasting van de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS plaats.

4.4 Conclusies

De herinrichting versterkt de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS. De vormgeving van het bos wordt verbeterd: zichtassen en de lanenstructuur worden hersteld. De herinrichting voorziet in het openhouden van de bosstructuur met name aan de randen van het parkbos wat gunstig is voor zoomvegetaties en stinzenplanten.

5 Conclusies en aanbevelingen

5.1 Flora- en Faunawet

Conclusies:

- Voor verstoring en vernietiging leefgebied Bittervoorn en Kleine modderkruiper dient een ontheffing van de Flora- en Faunawet te worden aangevraagd. Omdat de herinrichting geen negatieve effecten veroorzaakt op de staat van instandhouding van beide soorten is de verwachting dat de ontheffing verleend wordt. Aangezien een toename in geschikt leefgebied wordt gerealiseerd is er sprake van een tijdelijk negatief effect maar een permanent positief effect. De Bittervoorn is een tabel 3-soort, voordat een ontheffing wordt verleend dient de aanvrager te onderbouwen dat:
 - Geen andere bevredigende oplossing bestaat;
 - Sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu gunstige effecten;
 - Geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort.
- Indien (oude) bomen worden verwijderd dient nader onderzoek uit te wijzen of daarmee:
 - Eekhoornnesten worden vernietigd
 - Vaste verblijfplaatsen van vogels worden vernietigd
 - Verblijfplaatsen van vleermuizen worden vernietigd

Als dit het geval is, dan is een ontheffing voor de Flora- en Faunawet nodig. Naar verwachting wordt deze verleend omdat voldoende oude bomen na de herinrichting aanwezig zijn.

- De herinrichting zorgt voor een verbetering en toename in foerageergebied van vleermuizen.

Aanbevelingen:

- Oude bomen met holten, Eekhoornnesten en vaste verblijfplaatsen van vogels (spechtenholten, roofvogelnesten etc) laten staan. Een ontheffing van de Flora- en Faunawet is dan niet noodzakelijk
- De werkzaamheden voor het broedseizoen starten zodat vogels ergens anders gaan broeden en niet worden verstoord door de werkzaamheden. Óf de werkzaamheden buiten het broedseizoen uitvoeren. Een ontheffing van de Flora- en Faunawet is dan niet nodig (een ontheffing van de Flora- en Faunawet voor verstoring van broedende vogels wordt zelden verleend)

5.2 Ecologische hoofdstructuur

Als gevolg van de herinrichting vindt geen aantasting plaats van de wezenlijke waarden en kenmerken van de Ecologische Hoofdstructuur. De herinrichting heeft juist een positief effect: het versterkt de wezenlijke waarden en kenmerken van het park-stinzenbos.

6 Literatuur

- Beschermde planten en dieren in Zuid-Holland, Provincie Zuid-Holland, 2004
- Ecologische Verbindingszones in Zuid-Holland Aanwijzingen voor Inrichting en Beheer, Provincie Zuid-Holland, 1998
- Groenstructuurvisie Gemeente Voorschoten Concept voor Inspraak, *Bureau Alle Hosper en DG Groep BV*, Opdrachtgever: Gemeente Voorschoten, 2009
- [Bal, D., et al., Expertisecentrum ministerie van LNV, 2001]
Handboek Natuurdoeltypen
- [Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff en De Vlinderstichting, 2006]
De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea). Nederlandse Fauna deel 7, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij en European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.
- [Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen, 1992]
Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- [Dijkstra, K. B., V.J. Kalkman, R. Ketelaar & M.J.T. van der Weide, 2002]
De Nederlandse Libellen (Odonata), Nederlandse fauna 4. Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
- [SOVON Vogelonderzoek Nederland, 2002]
Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000. Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
- Gebruikte websites:
www.natuurloket.nl
www.minlnv.nl
www.vzz.nl
www.ravon.nl
www.waarneming.nl

Kenmerk R001-4625132AIH-irb-V02-NL

Bijlage

1

Toetsing Natuurbeschermingswetgeving

Natuurbeschermingswetgeving is in te delen in gebiedsbescherming en soortbescherming. De soortbescherming is in de Flora- en Faunawet vastgelegd. De gebiedsbescherming wordt geregeld via de Natuurbeschermingswet 1998 (hier niet van toepassing) en (soms indirect) in de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

Flora- en Faunawet

De Flora- en Faunawet voorzien in de bescherming van een groot aantal in Nederland aanwezige dier- en plantensoorten in hun natuurlijke leefgebied. De beschermde diersoorten (vogels, vissen, zoogdieren, amfibieën, reptielen, insecten, et cetera) en enkele plantensoorten zijn te vinden op lijsten, die deel uitmaken van de Flora- en Faunawet.

Tabel 1: Algemene soorten

Tabel 2: Schaarre soorten

Tabel 3: Zeldzame en bedreigde soorten (ondermeer alle vleermuizen)

Naast de genoemde groepen zijn gedurende het broedseizoen alle broedvogels en functionele omgeving van broedplaatsen beschermd. Tevens zijn vaste verblijfplaatsen van enkele zeldzame vogelsoorten jaarrond beschermd.

Op grond van de Flora- en Faunawet is het verboden: “nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren behorende tot een beschermde inheemse soort te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren” (artikel 11 Flora- en Faunawet). Ook is het verboden: “dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten” (art. 10 Flora- en Faunawet). Tenslotte is het verboden: “planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen” (art. 8 Flora- en Faunawet). Als er sprake is van aantasting, is het uitvoeren van een dergelijke activiteit alleen toegestaan met een ontheffing van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Voor een groot aantal beschermde soorten geldt echter sinds 23 februari 2005 een vrijstelling.

In het kader van de Flora- en Faunawet is begin 2005 een Algemene Maatregel van Bestuur in werking getreden. Binnen deze AMvB is de stelling dat voor alle beschermde soorten ontheffing moet worden verkregen voordat mag worden gestart met de werkzaamheden, ten dele losgelaten. Een aantal algemene soorten, de zogenaamde tabel 1-soorten, mag vanaf 2005 bij bepaalde activiteiten worden verstoord zonder dat daar vooraf een ontheffing voor is verkregen. Het gaat daarbij om de categorieën werkzaamheden ‘Beheer en onderhoud’ (bijvoorbeeld waterschapsbeheer, natuurbeheer, landbouw); ‘Bestendig gebruik’ (bijvoorbeeld recreatie of landbouw) en ‘Ruimtelijke ontwikkeling’ (bijvoorbeeld waterbouw, wegenaanleg). Activiteiten, die binnen deze categorieën vallen, kunnen onder voorwaarden zonder ontheffing worden uitgevoerd, óók als dit schadelijke effecten heeft voor bepaalde beschermde soorten. De zorgplicht blijft voor deze soorten echter gewoon gelden.

Deze vrijstelling geldt alleen voor soorten vermeld in tabel 1, -zoals Gewone dotterbloem, Bruine kikker of Vos, en niet voor soorten die zijn vermeld op tabel 2 en tabel 3. Voor de tabel 2 en 3-soorten is een ontheffing nodig wanneer het gaat om een ruimtelijke ontwikkeling. Voor Beheer en onderhoud en Bestendig gebruik kan echter wél een vrijstelling gelden voor deze soorten, mits de activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de Minister van LNV goedgekeurde en door de initiatiefnemer geaccordeerde gedragscode.

Ontheffing

Wanneer beschermde soorten worden aangetast die niet tot de algemene beschermde soorten behoren, dan moet een ontheffing worden verkregen. Hiervoor gelden verschillende criteria afhankelijk van de beschermde status.

Algemeen voorkomende beschermde soorten ('tabel 1-soorten')

Voor deze soorten geldt een vrijstellingsregeling bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Overige beschermde soorten ('tabel 2-soorten')

Voor de overige beschermde soorten kan door LNV ontheffing worden verleend als geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort (effecten op regionaal populatieniveau). Indien gunstige staat van instandhouding van de soort wel in het geding komt, dienen mitigerende en/of compenserende maatregelen te worden getroffen.

Voor initiatiefnemers die individueel of gezamenlijk beschikken over een door het Ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode die aangeeft op welke wijze rekening wordt gehouden met beschermde soorten geldt voor deze soorten eveneens een vrijstelling.

Extra beschermde soorten ('tabel 3-soorten')

Voor extra beschermde soorten kan alleen ontheffing voor ontwikkelingen worden verleend indien aan de volgende criteria wordt voldaan:

- Er bestaat geen andere bevredigende oplossing; Dat betekent dat er alternatieven (zowel voor de locatie als voorgenomen ruimtelijke ingreep) onderzocht moeten worden voor de in het geding zijnde activiteit
- Er is sprake van de belangen, vermeld in art. 75, lid 4, sub a of genoemd in art. 2 van Vrijstellingsbesluit. Een essentiële ontheffingsgrond voor een ruimtelijk project of plan komt naar voren in art. 2 van het Vrijstellingsbesluit. Ontheffing kan worden verleend indien er sprake is van "dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van sociale en economische aard, en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten"
- Er wordt geen afbreuk gedaan aan de gunstige staat van de instandhouding van de soort op populatieniveau. Bij tabel 3-soorten kan het zijn dat schade aan een relatief klein aantal individuen reeds van invloed is op een (deel) populatie

Indien de gunstige staat van de betrokken soort(en) in het geding komt, dienen maatregelen te worden genomen om de instandhouding te garanderen. Dat kan door compenserende, maar ook

mitigerende maatregelen te nemen. Of en welke compenserende en/of mitigerende maatregelen nodig zijn, kan de minister van LNV in de voorschriften bij de vergunning aangeven.

Vogels

Vogels nemen in de Flora- en Faunawet een bijzondere positie in. Voor het verstoren van broedende vogels (tijdens het broedseizoen) wordt in principe geen ontheffing verleend. Voor het aantasten van vogels geldt een zware toets, vergelijkbaar met tabel 3-soorten, waardoor de Minister enkel ontheffing verlenen kan voor overtreding van artikel 10 (opzettelijk verontrusten) nádat de uitgebreide toets doorlopen is.

In de praktijk blijkt dat bij het aantasten van vaste verblijfplaatsen voor diverse soorten een ontheffing nodig is. De exacte soorten zijn door de beoordelende instantie (DLG) enkele malen aangepast. De volgende soorten zijn de soorten zoals deze naar verwachting zeer binnenkort officieel vastgesteld zullen worden [DLG werkdokument, januari 2008]:

Bosuil, Steenuil, Kerkuil, Ransuil, Oehoe, Groene specht, Zwarte specht, Grote bonte specht, Middelste bonte specht, Kleine bonte specht, Boomvalk, Torenvalk, Slechtvalk, Rode wouw, Zwarte wouw, Zeearend, Wespandief, Buizerd, Sperwer, Havik, Raaf, Blauwe reiger, Ooievaar, Gierzwaluw, Boerenzwaluw, Huiszwaluw en Grote gele kwikstaart. Daarnaast dienen nesten van Zwarte kraai en Roek in principe behouden te worden als basis voor nestgelegenheid van een deel van bovenstaande (roof)vogels.

Zorgplicht

In de Flora- en Faunawet is een zorgplicht opgenomen (artikel 2, lid 1: Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, evenals voor hun directe leefomgeving. artikel 2, lid 2: De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterweg te laten voorzover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken).

De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat het lijden zo beperkt mogelijk is.

Over de Rode lijst

De Rode lijsten hebben geen wettelijke status. Soorten die op de Rode lijst zijn geplaatst, zijn niet per definitie ook beschermd: deze soorten zijn alleen beschermd als ze ook in de Flora- en Faunawet als beschermde soort zijn opgenomen. Een deel van de meest bedreigde planten- en diersoorten heeft eenzelfde status als de Habitatrichtlijnsoorten (zie eerder in deze bijlage onder *extra beschermde soorten*).

Ruimtelijke ordeningstrajecten & Wet op de Ruimtelijke Ordening (WRO)

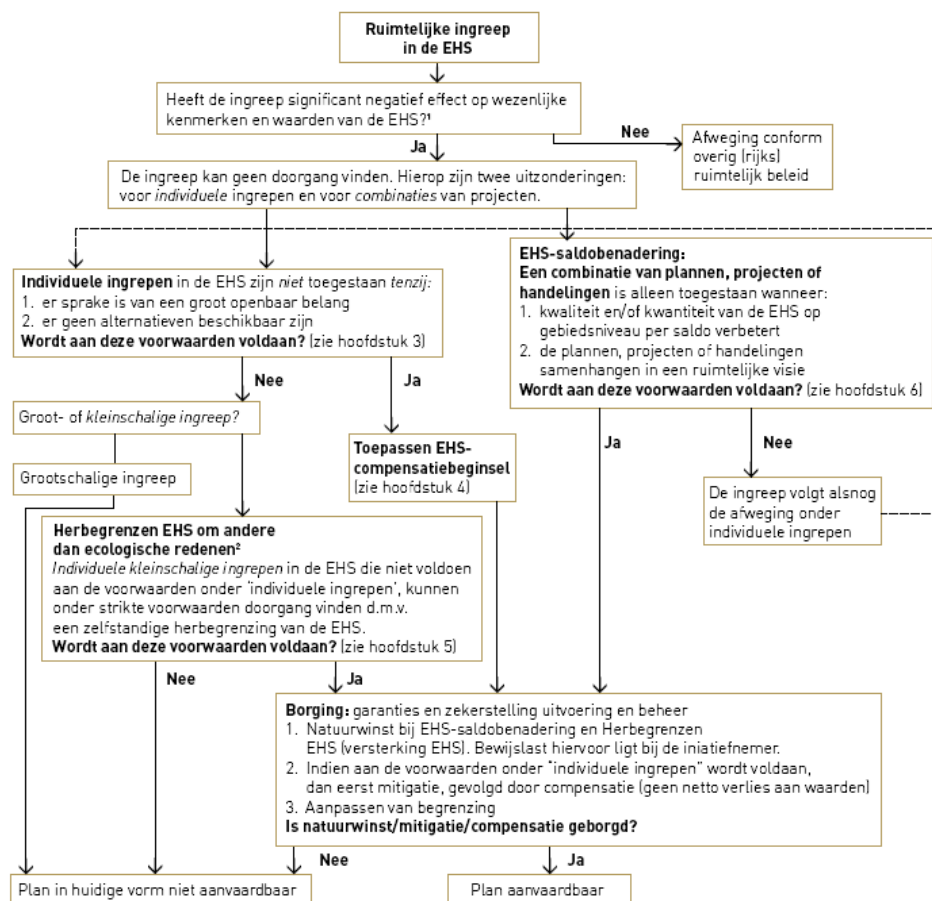
De Wet op de Ruimtelijke Ordening (WRO) is de basis voor de vaststelling van het ruimtelijke beleid op rijks-, provinciaal en gemeentelijk niveau. De bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur is verankerd in streekplannen en/of bestemmingsplannen. Nationaal ruimtelijk beleid kan worden vastgelegd in een planologische kernbeslissing (PKB).

De Ecologische Hoofdstructuur is op provinciaal niveau begrensd. De indelingen bij deze begrenzingen en bijbehorende doelen en/of doelsoorten verschillen per provincie, maar zijn altijd geheel of gedeeltelijk vastgelegd in streekplannen of hieraan gerelateerde beleidsdocumenten. Een gemeente kan ruimtelijk beleid neerleggen in een structuurplan. Tevens is de gemeente verplicht om voor gebieden buiten de bebouwde kom het ruimtelijk beleid vast te leggen in een bestemmingsplan. Bij het totstandkomen van, -met name-, bestemmingsplannen speelt natuurbeschermingswetgeving een belangrijke rol.

Het ruimtelijk beleid voor de EHS is gericht op 'behoud, herstel en ontwikkeling van de wezenlijke waarden en kenmerken' van de EHS, waarbij tevens rekening wordt gehouden met andere gebiedsbelangen. Binnen de EHS is conform de Nota Ruimte het 'nee, tenzij'-regime van toepassing. Plannen, projecten of handelingen worden volgens dit regime beoordeeld.

Wanneer een ontwikkeling gepaard gaat met een ruimtelijke procedure is een toetsing aan de EHS noodzakelijk. Wanneer er geen ruimtelijke procedure van toepassing is, maar wél mogelijke effecten op de EHS denkbaar zijn, is het raadzaam (en in sommige gevallen alsnog noodzakelijk) een toetsing aan de EHS uit te voeren.

Bij toetsing van de ingreep aan de EHS, zijn is het provinciale beleid van toepassing. De basis hiervoor zijn de 'Spelregels EHS' hetgeen een gezamenlijke, globale uitwerking is van rijk en provincies. Hierin wordt ondermeer de eis gesteld dat voor ingrepen binnen de EHS aangetoond moet worden dat, -bij aantasting van wezenlijke kenmerken of waarden-, er geen reële locatiealternatieven zijn en er sprake is van redenen van zwaarwegende belangen. In onderstaand schema zijn deze en aanvullende stappen weergegeven.

Figuur 1 Stroomschema (Bron: LNV, Spelregels EHS)

¹ Het gaat hier om het effect van de ingreep zelf en niet om een netto of reeds gesaldeerd effect. Indien de ingreep plaats vindt in een Natura 2000 gebied gelden aanvullende regels

² Een andere mogelijkheid in de EHS is herbegrenzing om ecologische redenen. Deze mogelijkheid is echter niet weergegeven in dit schema omdat er geen ruimtelijke ingreep aan ten grondslag ligt